

In de kiem gesmoord

Colofon

ISBN: 978 94 6365 595 8

1e druk 2023

© 2023, Ann Van den Moortel

Uitgeverij Elikser

Ossekop 4

8911 LE Leeuwarden

www.elikser.nl

Drukwerk: CSL digitaal B.V.

Vormgeving binnenwerk en omslag: Evelien Veenstra

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

In de kiem gesmoord

Ann Van den Moortel

Ik durf ruimte te geven aan mijn kwetsbaarheid.
Het is een weg naar binnen.
Ik kom aan, zachtjes uit de nevel.

Voorwoord

Een boek dat je in één adem uitleest. Een boek van een moeder die schrijft over haar zoon die besliste zijn laatste adem uit te blazen. Een beslissing die voor hem een einde betekende van een onuitgesproken pijn om te leven, maar het begin van een verscheurende pijn voor zijn ouders en zijn broers, die nooit zal eindigen.

Het is een sereen en indringend verhaal dat je moeilijk naast je neer kunt leggen omdat het je zo intens meeneemt in een weg van leven die voor velen onbegrijpelijk is. Ann beschrijft hoe moeilijk het is om alle dagen te ademen en zaken af te handelen die onwezenlijk en onmenselijk zijn geworden door die ene wanhoopsdaad van haar zoon.

Het is een boek dat we op de tafel wensen van iedereen die ook maar een klein beetje gedrevenheid voelt om mee te werken aan een wereld die leefbaarder wordt voor elk mens.

Het boek leert je hoe ontredding van de een een ganse familie en nabije omgeving kan onderdompelen in een zee van verdriet. En dat gemis waarmee je moet leren leven stopt niet. Het gaat als een schaduw met je mee. Bij momenten kan het verlichting brengen te beseffen dat de pijn en het lijden voor die persoon voorbij zijn, maar als familie moet je levenslang verder met de pijn van het niet meer samen zijn. Hoe is het mogelijk dat, als er tientallen mogelijkheden zijn om uit de malaise

te ontsnappen, je zoon nu juist deze ene, en zo onherroepelijke weg inslaat. En dit blijkbaar in een impuls, of toch geïnspireerd door het internet, zoals achteraf blijkt uit de sites die hij geconsulteerd heeft. Moeten er ook geen regels worden gesteld aan wat op sociale media mag worden gepost?

Ann verstaat de kunst om een duidelijk onderscheid te maken tussen de wijze waarop haar zoon zijn leven heeft beëindigd en de betekenis van het leven dat daaraan vooraf is gegaan. Een boodschap, die we steeds aan nabestaanden van zelfdoding proberen mee te geven, wordt in dit boek concreet uitgewerkt.

Je wordt in dit boek getuige van de liefde en de verbondenheid die door de pijn en het verdriet doorklinkt. Het moet ons allen doen nadenken over de maatschappij waarin we leven, want een zelfdoding raakt niet alleen de naaste familieleden. Het moet de brede samenleving doen stilstaan en vragen doen stellen naar wat onze bijdrage kan zijn tot een betere wereld. Waarom maken universiteiten reglementen waardoor een student die vaststelt dat hij in een verkeerde richting zit maanden moet wachten voor hij kan overschakelen naar een meer gepaste studierichting? Je kunt de essentiële elementen van hoop op een zinvol leven ontnemen. Beseffen leerkrachten en directeurs dat ze met een denigrerende blik of uitdrukking de studiegeest en de hoop op leven de grond kunnen inboren? Hoe kun je als student de tekenen van hopeloosheid tijdig onderkennen bij een medestudent die zijn uiterste best doet om dit voor zijn ouders te verbergen? Deze en veel andere vragen rijzen

uit de lectuur van dit boek op, vragen die elk zinnige mens in de samenleving moeten beroeren.

Tijdens het lezen van dit manuscript kwam mij meerdere keren de uitspraak van Abraham Lincoln, een vroegere president van de VS, in gedachten: 'Ik moet die mens niet. Dus ik moet hem beter leren kennen.' Dit boek kan je leren dat een blik, een gebaar van medeleven, een woord op het juiste moment, iemand die een reglement naast zich neerlegt om te kiezen voor een mens, iemand die bewogen door de tranen in de ogen van de ander, het verschil kan maken, waardoor de andere niet kiest voor deze ene, onomkeerbare daad.

Ik wens dit boek op de tafel van overheden en beleidsmensen, van artsen en zorgverleners, maar ook van alle mensen die samen willen werken aan een leefbare wereld voor iedereen. Lees en laat je inspireren. Het kan leiden tot een nieuwe vorm van verbinding.

Manu Keirse

Emeritus hoogleraar, doctor in de geneeskunde, klinisch psycholoog en dé specialist in België en Nederland als het gaat over verdriet, verlies en de laatste levensfase.

'Mama, laat het los!'

In het najaar van 2016 en begin 2017 heeft Viktor dat zo dikwijls tegen me gezegd omdat ik bleef zoeken naar contact met hem. Ik probeerde door te dringen in het harnas dat hij rond zich had gebouwd. Viktor heeft nooit iets gezegd over zijn worsteling met het leven. Hij maakte zich boos over wantoestanden en omstandigheden waar hij geen vat op kreeg, voelde zich daardoor niet goed, maar ik had nooit gedacht dat die worsteling existentieel was.

Na zijn suïcide bleef ik thuis verweesd achter. Ik kon alleen nog ademen. De rustige zekerheid dat uren voorbijgaan, hoe zwart ze ook zijn. De schok was dermate dat ik zelfs niet meer kon autorijden. Ik leefde mechanisch verder.

Googelend kwam ik terecht op een schrijfcursus. Een rustige omgeving. Mijn gedachten ordenen leek me aantrekkelijk. Ik schreef me in en sloot naadloos aan bij een ervaren schrijfgroepje. Ik wou vormgeven aan al de verhalen in mijn hoofd. Opschrijven om niet te vergeten was mijn eerste bedoeling. De vragen in mijn hoofd hebben zich dan nog niet gevormd. De overrompeling is nog te groot, de schok kan ik zelfs nog niet bevatten.

Op dat schrijfweekend heb ik zijn verblijf in Bristol beschreven. Dat is de periode dat hij het meest intens geleefd heeft. Geestelijk werd hij gevoed, sociaal kon hij zich ontplooiën, hij was daar echt gelukkig. Dat verblijf heb ik ook heel intens meebeleefd. Via wifi hebben we dagelijks contact en ik ben ook een week bij hem ge-

weest. Na die schrijfcurcus ben ik blijven schrijven. Dat is in de eerste plaats een overlevingsstrategie. Het heeft een regelende en therapeutische rol.

Maar geleidelijk aan ben ik een zoektocht begonnen. Wat is er gebeurd? Wat is eraan voorafgegaan? Waarom maakte een jonge, ambitieuze, leuke jongen zo abrupt een einde aan zijn leven? Ik wilde antwoorden zoeken, ik wilde alles uitpluizen, ik wilde nog zo dicht mogelijk bij hem komen.

Zo bleef ik heel spontaan verder schrijven maar dan zijn mijn plannen doorkruist door het openen van een hoefewinkel. Wat een weldaad om het roer volledig om te gooien! Ondertussen 'rijpten' mijn gedachten en volgde ik ook therapie. Zo heb ik het plan opgevat om meer structuur te geven aan de antwoorden die ik vond.

Er is onrust, het plakt aan me en pas als ik het opgeschreven heb, zal ik het kunnen loslaten. Dit is een existentieel niet-anders-kunnen. Schrijven is voor me als rondwandelen in mijn hoofd, maar dan zonder stappen-teller. Het is troostend en fijn om woorden aan papier toe te vertrouwen, vast te leggen wat er in me leeft. Het geeft me zoveel rust en vrijheid in hoofd en lijf. Dit is rijkdom.

Dit gaat dan ook puur over mezelf en Viktor. Dit is mijn ervaring, mijn verhaal, hoe ik het heb beleefd.

Mijn revalidatie van die schok, mijn heropbouw na-dien, gaat samen met mijn zoektocht waarom hij in de kiem gesmoord is. Ik wil dat jonge mensen in een veilige omgeving opgroeien. Lieve Viktor, dat wil ik niet loslaten.

22:08

‘Mevrouw, ik heb slecht nieuws.’ (Stilte)

‘Het is niet goed met Viktor.’ (Stilte)

‘Hij is dood.’ (Stilte)

Ik leg mijn smartphone neer, zijk neer op mijn stoel en zeg op ingehouden toon: ‘Dat kan niet. De gangverantwoordelijke van onze Viktor zegt dat hij dood is.’ Jos, Thomas en Filip kijken me aan en er valt een doodse stilte. Minutenlang.

Ik beslis dat we naar zijn kot in Leuven moeten om na te gaan wat er aan de hand is. Mijn zonen staan meteen op om mee te gaan. Jos kijkt me aan, zegt niets en blijft onbewogen zitten. Filip rijdt, het is stil, alles verloopt in een waas, ik snak naar adem. Mijn hoofd is zwart.

Als we aankomen bij de studentenresidentie staat de politie ons op te wachten. We mogen niet naar zijn kamer, die is verzegeld, en we worden naar een ontvangstruimte geleid. Na een tijdje komt de geestelijke directeur de kamer binnen. We kennen elkaar al lang want ik heb vroeger les van hem gehad en heb mijn licentiaatsthesis bij hem gemaakt. Hij kijkt me aan en zegt enkel ‘Ann’. Op dat moment breek ik. Hij tempert met vriendelijke, zachte woorden mijn eerste radeloosheid. Ik huil als een wild dier. Ik heb mijn zoon niet kunnen helpen.

Er moet gewacht worden op de wetsdokter en het gerechtelijk labo voor de lijkschouwing, maar zij moeten eerst nog naar een ongeval op de openbare weg. De uren tikken voorbij. Na middernacht dringt het tot ons door dat het geen zin heeft om nog langer op hen te wachten. Gelaten vertrekken we. Zelfs voor zoiets kun je in de wachtrij staan.

De nachtelijke rit naar huis heeft nog nooit zo lang geduurd. We zijn alle drie in gedachten verzonken, beduusd van het onwezenlijke van de voorbije uren. Gedachten dwalen af naar vorige zondag, amper enkele dagen geleden.

Viktor kwam bij me in de keuken en vroeg ‘Mama, kunnen we nu al vertrekken naar Leuven?’ ‘Eh ja. Voor mij is dat goed. Ik heb toch de hele avond tijd.’ We hadden sinds het begin van het academiejaar de gewoonte dat ik hem op zondagavond met de auto naar Leuven bracht. Voor hem was dat een goede oefening in autorijden.

Viktor kwam met zijn reiskoffertje en zijn rugzak met laptop naar beneden. ‘Wil iemand nog een pak friet halen voor mij?’ Thomas en Filip lagen suffend, griepig en verkouden, in de zetel en geen van beiden had zin om op te staan.

‘Oké. Geen probleem. Dan vertrek ik zo maar.’ Viktor scheen er zich niet druk om te maken en zoals gebruikelijk reed hij naar Leuven. Daar aangekomen ging ik aan het stuur zitten.

‘Viktor, gaat gij de auto uit de garage halen?’ Pas na een hele tijd kwam hij voor de deur gereden waar ik op hem wachtte. ‘Ik wist niet goed meer hoe ik achteruit moest rijden,’ lachte hij, haast beschaamd.

Zoals gewoonlijk taterden we de rit vol. ‘Gaat gij vanavond nog naar dat cafeetje in het college?’ ‘Nee, dat denk ik niet.’ Knus naast elkaar zitten in de auto vergemakkelijkt het gesprek maar na een tijdje maande Viktor me om stil te zijn want hij moest zich concentreren op het verkeer. Het was onverwachts drukker op de snelweg. We luisterden dan maar naar Klara, onze lievelingszender. Telkens herhaalde hij dat hij daarvan genoot als we in de auto zaten omdat dat zo rustgevend is.

Ik was blij dat het eerste semester achter de rug was. Zijn start in Leuven was niet succesvol verlopen. Hij voelde zich verloren in de richting Rechten, wilde overschakelen naar Geschiedenis maar dat werd hem geweigerd omdat hij één dag te laat was om zich hiervoor in te schrijven. Hij had de examens meegedaan, eigenlijk pro forma, en ik verwachtte geen goede resultaten.

De komende weken zullen we moeten beslissen hoe het verder moet.

We kwamen aan in Leuven. Viktor stapte uit en nam zijn koffertje en rugzak uit de auto. Zoals gewoonlijk wuifde ik hem uit met de opmerking: ‘Als er iets is, bel me, hé.’ Viktor stapte het college binnen. Ik nam plaats achter het stuur en reed naar huis.

De volgende dag stuurde ik hem geërgerd het bericht: 'Viktor, neem dan toch op!' Ik had net gehoord tijdens het journaal dat er een verstrenging van het rijbewijs zal komen en Viktor reed met een voorlopig. Hij voldeed aan al de voorwaarden om nog zijn examen in het oude systeem af te leggen en dan had hij zijn definitieve rijbewijs. Ik probeerde hem al heel de avond te bellen om hem te vragen of ik een datum voor dat rijexamen mocht vastleggen. Nu probeerde ik hem opnieuw te bereiken maar dat lukte niet. Zijn oplader vergeten? Zijn iPhone stuk? Het stoorde me dat ik geen contact met hem kon krijgen maar dat was in het verleden ook gebeurd. Viktor was nogal slordig op dat vlak.

Woensdag begon ik me behoorlijk ongerust te maken. Ik zag dat er nog niets van zijn rekening gegaan was en ik vroeg me af of hij wel voldoende cash geld meehad om de hele week door te komen. De dagelijkse drukte nam me volledig in beslag. In de voormiddag gaf ik les, in de namiddag was er de gebruikelijke bedrijvigheid van ons gezin en onze boerderij. Mensen kwamen een zak aardappelen kopen, ik deed mijn schoolwerk en het huishouden.

Ik wilde naar het secretariaat van het studentencollege bellen maar de dag was om zonder dat ik het besepte. 's Avonds nam ik me voor om morgen zeker te bellen want ik had nu toch al sinds zondagavond niets meer van hem gehoord.

Donderdag had ik eindelijk iemand van het studenten-college aan de lijn en ik vroeg om even naar de kamer van Viktor te gaan om te vragen of alles oké was. Ik vroeg ook dat ze Viktor wilden aanmanen sowieso terug te bellen, eventueel met de gsm van iemand anders.

Ze konden niet direct gaan kijken maar ze beloofden in elk geval nog vandaag terug te bellen. Na een uurtje belde ik al terug maar ze stelden me gerust: ze bellen die avond terug, hoe laat het ook wordt. De verantwoordelijke was weg en zal pas later op de avond terug op het college zijn.

Lachend zei ik bij het avondeten aan tafel: 'Onze Viktor is vermist. Ik heb gevraagd dat ze eventjes bij hem gaan kijken in zijn kamer.' Nog altijd die rustige zekerheid ...

Tot die enkele uren geleden bruusk en definitief aan diggelen geslagen is.

We komen thuis waar Jos nog steeds op dezelfde stoel zit en me met dezelfde blik wezenloos aanstaart. De hele nacht lig ik klaarwakker in bed. Jos blijft beneden. Over mijn dekbed leg ik een tweede dekbed maar ik blijf het ijskoud hebben. Ik wikkel me nog in een extra fleece, mijn gedachten stoppen niet en ik blijf onderkoeld.

Deze datum: donderdag 16 februari 2017: dat is de breuk. De herinnering hieraan is onaantastbaar en ligt verankerd in mijn lichaam. De gevolgen zullen nooit verdwijnen, net zomin als het verdriet dat ermee ver-

bonden is. Ik weet dat in die paar uren tijd ons leven definitief een andere wending heeft genomen.

's Morgens om half acht bel ik naar Kurt van het secretariaat van de school waar ik lesgeef.

'Kurt, ik kan vandaag niet komen.'

'Oké, dat heb ik genoteerd. Nog een fijne dag en hopelijk dan tot volgende week.'

'Ja maar Kurt. Ik kom geen les meer geven. Er is hier iets heel ergs gebeurd.'

'Eh ja, dat is erg.'

'Ja, allé, het zal alleszins nog heel lang duren voor ik kan terugkomen.'

Kurt weet niet meer hoe te reageren. Hij ontvangt geen routine mededeling. Met hem heb ik altijd een goed contact gehad, hij is mijn eerste oud-leerling in die school, maar dit moet ik eerst aan de directie laten weten. Stel dat ik de directie niet direct kan bereiken, dan zou heel de school het binnen de kortste keren weten behalve zij.

Ik bel naar het mobiele nummer van de directeur. Ook daar moet je door: je werkgever verwittigen. Wat ben ik blij dat we een empathische directeur hebben. Meteen heeft ze een heel verhaal klaar. Dat verhaal doet er op dat moment niet toe maar het is bij haar geen koele administratie maar een warm gesprek. Ze zal de collega's op de hoogte brengen.

Nadien bel ik naar enkele mensen in wie ik het volle vertrouwen heb. Ik vraag hen om de familie, vrienden en kennissen dit schokkend nieuws te brengen.

Tot slot bel ik naar de begrafenisondernemer en een dame aan de lijn luistert rustig naar wat ik met horten en stoten vertel. Ze antwoordt verrassend dat ik dit weekend de tijd moet nemen. Maandag kan ik opnieuw bellen en zal alles geregeld worden. Achteraf ben ik blij met die raad. Dit is zo'n overrompeling, zo'n chaos, zo'n schok dat er op dat moment toch nog geen keuzes kunnen gemaakt worden. Die mensen hebben ervaring met dit soort zaken en begeleiden me discreet, warm en professioneel door zulke moeilijke dagen.

We rijden terug naar Leuven waar Viktor ligt opgebaard in het funerarium. Vier dagen nadat ik hem vrolijk uitgewuifd heb voor hij zijn kot binnenging, schuif ik nu een stoel bij en blijf lange tijd bij hem zitten. Waarom toch, Viktor?

Heeft iemand ooit stilgestaan bij het woord 'opgebaard zijn'? Ik raak een koud, hard lichaam aan en zie de rode lijn rond zijn hals. Ik zie bij Viktor een gevoel van voldaanheid, zelfzekerheid. Het gevoel dat hij denkt: nu geef ik mijn geheim prijs. Nu weet je waar ik de laatste tijd mee bezig was, waarom ik me zo afzonderde. Het is genoeg geweest, doe nu maar wat je wilt. Het is gedaan. Ik heb het gehad. Als moeder lees je het gezicht van je kind. Ik zie ook het gezicht van iemand die verschrikkelijk heeft geleden. De ontreddering en verbijstering zijn compleet.

De dag verloopt opvallend efficiënt, sereen en helder. Het is alsof ik een kracht in me heb die maakt dat ik overeind blijf en als het ware een programma afwerk

zonder emotie toe te laten. Heel deze dag blijf ik me haarscherp herinneren.

We gaan naar het politiebureau om zijn afscheidsbrief op te halen. Mensen van Slachtofferhulp geven nog wat bijkomende uitleg en vragen om mijn mobieltje zeker niet af te zetten. De wetsdokter zal bellen met een privé-nummer. We gaan nog even langs in het studentencollege om met de geestelijke directeur na te praten. Samen bespreken we een eerste keer zijn afscheidsbrief.

De wetsdokter belt zoals afgesproken om een afspraak te geven om langs te komen. Het is goed dat hij nadien uitleg geeft. Dit is zo'n gesprek dat me heel mijn leven bij zal blijven. Voor die artsen is dat dagelijkse routine maar voor mij is die uitleg zo belangrijk. De dokter vraagt ons uitdrukkelijk om echt al onze vragen te stellen. Thomas vraagt zich af waar Viktor dat touw gehaald heeft. Verbaasd kijkt de dokter op en antwoordt dat hij dat niet weet. Als ik doordenk moet ik wel tot de conclusie komen dat Viktor alles goed voorbereid heeft. Schroomvol en met lood in mijn schoenen vraag ik of mijn zoon naakt was. Ik weet zeker dat men in het studentenhuus daarover tactvol zou gezwegen hebben. De dokter antwoordt direct 'Maar mevrouw, waar haal je dat vandaan? Uw zoon had zeker zijn kleren aan.' Ik vertel hem wat de dame in het funerarium die morgen tegen ons gezegd had voor we bij Viktor gingen: 'Verschiet niet mevrouw, uw zoon was naakt. Ik heb een deken over hem gelegd.' Al de hele dag spookt dat door mijn hoofd. Telkens maalt door mijn hoofd: jongen toch, wat hebt gij gedaan? Die gedachte laat me